

Valvira

Sosiaali- ja terveysalan
lupa- ja valvontavirasto

Miten säädökset ja työnjako sote- valvonnassa muuttuivat 1.1.2023?

Lakimies Arttu Malava, Valvira

Sosiaali- ja terveydenhuollon valvontawebinaari 29.3.2023

Järjestämisen ja valvonnan muutokset

- HVA-uudistuksen myötä velvollisuus sote-palvelujen järjestämisestä siirtyi 1.1.2023 kunnilta HV-alueiden tehtäväksi
- HVA-uudistus muutti merkittävästi sote-palveluiden viranomaisvalvontaa
 - HV-alueella ensisijainen valvontavastuu järjestämisvastuulleen kuuluvista palveluista
 - HV-alueen valvontavastuu pitää sisällään oman palvelutuotannon ja ostopalvelut
 - Valvontavastuu koskee myös puhtaasti yksityisiä sosiaalipalveluja

Säädösmuutoksia

Keskeisimmät HVA-säädökset:

- Laki hyvinvointialueesta (611/2021)
- Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (612/2021)
- Laki sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisestä Uudellamaalla (615/2021)

Kumottuja säädöksiä:

- Kansanterveyslaki (66/1972)
- Erikoissairaanhoidolaki (1062/1989)
- Laki sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionavustuksesta (733/1992)

Mikä ei muuttunut?

- Potilaslaki (785/1992) ja sosiaalihuollon asiakaslaki (812/2000) säilyvät ennallaan
 - Mm. muistutusmenettely
- Sosiaalihuollon ammattihenkilölaki (817/2015) ja terveydenhuollon ammattihenkilölaki (559/1994) säilyvät ennallaan
 - Huomioitava mm. HV-alueen velvollisuus johtaa ja valvoa henkilöstön toimintaa palvelutoiminnassa
- Asiakastietolaki (784/2021) säilyi ennallaan
 - Huomioitava mm. HV-alueen vastuut tietojärjestelmien käyttäjinä
- Yksityisestä terveydenhuollosta (152/1990) ja sosiaalipalveluista (922/2011) annettuihin lakeihin tehtiin ns. tekniset HVA-muutokset

Uudet viranomaisvalvonnan eri tasot ja roolit

- HV-alueet valvovat ensisijaisesti sote-palveluiden saatavuutta, tuottamista, turvallisuutta ja asianmukaisuutta (omavalvonta)
- Valvontaviranomaisten (Valvira ja AVI) uudeksi – entistä erottuvammaksi tehtäväksi tulee HV-alueiden sote-palvelujen järjestämistä vastaavan täyttämisen valvonta
 - Lakisääteisten palvelujen saatavuus, jatkuvuus, turvallisuus ja laatu sekä asiakkaiden yhdenvertaisuus
 - AVI on ensisijainen HV-alueiden valvontaviranomainen (järjestämislaki 42 §)
 - Valvira ohjaa ja valvoo HV-alueita mm. usean AVIn toimialuetta tai koko maata koskevissa asioissa, ammattihenkilöön liittyvissä asioissa sekä valtakunnallisesti merkittävissä asioissa
- Valvontaviranomaiset tukevat HV-alueita niiden omassa valvontatehtävässään
 - Toteuttavat myös HV-alueiden sote-palveluiden tuottamiseen liittyvää valvontaa tilanteissa, joissa HV-alueen omavalvonta ei ole riittävää

Miten Valvira ja AVIt toteuttavat valvontaa?

Ennakollinen ohjaus ja valvonta

- Palvelunjärjestäjien ja –tuottajien ohjaus ja neuvonta
 - Ohjaukirjeet, alueelliset ja valtakunnalliset tilaisuudet, yleinen puhelin- ja sähköpostineuvonta ym.
- Suunnitelmaperusteinen valvonta
 - Sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnallinen valvontaohjelma (sote-valo), ohjaus- ja arviointikäynnit, tarkastustoiminta ym.
- Sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöiden ammattioikeudet
- Yksityisen sosiaali- ja terveydenhuollon luvat

Reaktiivinen valvonta

- Yksittäistapausten jälkivalvonta
 - Organisaatioita ja ammattihenkilöitä koskevat epäkohtailmoitukset, kantelut, oma-aloitetteisesti vireille otetut
 - Hallinnollinen ohjaus, määräykset ja uhkasakko, ammattioikeuksiin puuttuminen
- Lausuntoasiat (mm. poliisin ja laillisuusvalvojen lausuntopyynnöt)

Viranomaisvalvonnan roolista

- Valvontaviranomainen tekee työtään esisijaisesti tulevaisuutta, ei menneisyyttä varten – myös reaktiivisessa valvonnassa.
- Kaikessa ohjauksessa, neuvonnassa, kouluttamisessa, asiantuntijatoiminnassa ja muille viranomaisille annettavissa lausunnoissa otetaan omavalvonnan tärkeys esiin.
- Valvonnan lähtökohta on luottamusperiaate

Omavalvonta asiakas- ja potilasturvallisuustyön perustana

- Omavalvonnalla määritetään ja toimeenpannaan se, miten hyvinvointialue vastaa laissa säädettyjen palveluiden saatavuudesta, jatkuvuudesta, turvallisuudesta ja laadusta sekä asiakkaiden yhdenvertaisuudesta.
- Omavalvonnan valvonta kontrolloi sen, millaisella ja miten toimivalla järjestelmällä hyvinvointialue nämä velvoitteensa ja päätöksensä toimeenpanee.
- Järjestämisen valvonta on keskeisesti omavalvonnan valvontaa ja laillisuusohjausta/informaatio-ohjausta
- Viranomaisvalvonnan tehtävänä on edistää ja varmistaa omavalvontaa sekä puuttua asioihin, kun omavalvonta ei riitä.

Omavalvontatyö luo pohjaa tulevalle

- Laki sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta (valvontalaki, HE 299/2022 vp) hyväksytty eduskunnassa 2/2023
- Nykyisen järjestämislain omavalvontaa ja viranomaisvalvontaa säätelevä 6 luku siirtyy lähes sellaisenaan valvontalakiin
 - Palvelunjärjestäjän omavalvontavastuu korostuu entisestään säädösten tasolla
 - Omavalvontaa (mm. omavalvontaohjelmaa ja –suunnitelmaa) koskevat säännökset yhtenäistyvät sote-lainsäädännössä
 - Terveysturvalain 8 §:n mukainen laatu- ja potilasturvallisuussuunnitelma korvautuu valvontalain mukaisella omavalvontasuunnitelmalla